

Sygn. akt II CZ 91/14

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa K. K.

przeciwko E. K. i R. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 lutego 2015 r.,

zażalenia pozwanych

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 16 lipca 2014 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 16 lipca 2014 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną pozwanych od wyroku tego Sądu z 19 lutego 2014 r. Sąd Apelacyjny stwierdził, że na mocy postanowienia z 30 maja 2014 r. pozwani zostali zwolnieni od obowiązku uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej powyżej kwoty 1.500 zł, ale w terminie nie zapłacili kwoty odpowiadającej opłacie, od której nie zostali zwolnieni (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego z 16 lipca 2014 r. pozwani zarzucili, że wadliwie ocenił on ich sytuację osobistą i majątkową, a w konsekwencji sprzecznie z zebrany w sprawie materiałem dowodowym odmówił im zwolnienia w całości od opłaty od skargi kasacyjnej. Zapłacenie opłaty w wysokości 1.500 zł, od której pozwani nie zostali zwolnieni, nie mogło odbyć się bez uszczerbku dla koniecznego utrzymania pozwanych i ich rodziny.

Pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zwolnienie ich od opłaty od skargi kasacyjnej w całości oraz przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, a ewentualnie wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy sądowi II instancji do ponownego rozpoznania

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Do odrzucenia skargi kasacyjnej pozwanych doszło w związku z jej nieopłaceniem, po udzieleniu im tylko częściowego zwolnienia od obowiązku opłacenia tego środka zaskarżenia. W zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu apelacji, na podstawie art. 380 k.p.c., poddali oni pod kontrolę Sądu Najwyższego także postanowienie wydane w wyniku rozpoznania ich wniosku o zwolnienie od opłaty od tego środka zaskarżenia. Pozwani zarzucili, że Sąd Apelacyjny wadliwie ocenił ich sytuację materialną i osobistą, a w efekcie zwolnił ich od opłaty od apelacji w takich granicach, iż nie byli w stanie bez uszczerbku koniecznego utrzymania opłaty tej uregulować.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że gdy na wcześniejszych etapach postępowania stronie przyznano zwolnienie od kosztów sądowych, odmowa udzielenie jej takiego zwolnienia w postępowaniu kasacyjnym wymaga stwierdzenia, że położenie skarżącego uległo w jakimś aspekcie poprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 27 listopada 2013 r., V CZ 61/13, niepubl., z 14 października 2005 r., III CZ 77/05, niepubl., z 6 maja 2011 r., II CZ 12/1, niepubl., z 28 maja 2013 r., V CZ 12/13, niepubl.).

Z akt postępowania w niniejszej sprawie wynika, że pozwani postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 11 grudnia 2012 r. (k. 115) zostali zwolnieni od kosztów sądowych częściowo, a mianowicie od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej od zarzutów od nakazu zapłaty ponad kwotę 6.000 zł. W czasie, gdy udzielono im tego zwolnienia prowadzili jeszcze działalność gospodarczą przynoszącą im dochód w wysokości 18.129 zł rocznie, ale już nie zatrudniali pracowników, byli zobowiązani do opłacania rat leasingowych w kwotach po ponad 2.000 zł, korzystali z kredytu obrotowego w rachunku bieżącym, a saldo na ich rachunkach bankowych było dodatnie. Pozwani prowadzili wspólne gospodarstwo z dorosłymi dziećmi, a pozwany był właścicielem nieobciążonej nieruchomości rolnej, nieprzynoszącej dochodów. Następnie, postanowieniem Sądu Okręgowego w P. z 26 września 2013 r. (k. 299) pozwani zostali zwolnieni w całości od kosztów sądowych w zakresie opłaty sądowej od apelacji. Wówczas prowadzona przez nich działalność gospodarcza przynosiła już straty, ale pozostałe dane na temat ich sytuacji osobistej i materialnej nie odbiegały istotnie od ujawnionych już wcześniej.

Skoro pozwani uzyskali zwolnienie od kosztów sądowych na wcześniejszych etapach postępowania, to przy rozpoznawaniu ich wniosku o przyznanie takiego zwolnienia w zakresie opłaty od skargi kasacyjnej Sąd Apelacyjny powinien odnieść się do danych, które zostały zebrane poprzednio i do tych zebranych aktualnie i objaśnić, jakie zmienione okoliczności przemawiają za odmienną niż poprzednio oceną zasadności wniosku o zwolnienie od opłaty sądowej. Jeżeli bowiem pewien podmiot był już wcześniej zwolniony od kosztów sądowych w związku z jego sytuacją majątkową i osobistą, to bez wykazania, że sytuacja ta uległa poprawie, odmowa zwolnienia od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym jest

nieuzasadniona. Z relacji Sądu Apelacyjnego na temat okoliczności, które uwzględnił przy ocenie wniosku pozwanych o zwolnienie ich od opłaty od skargi kasacyjnej wynika, że pozwani w lutym 2013 r. zakończyli działalność gospodarczą i utrzymują się wyłącznie z renty pozwanego i wynagrodzenia za pracę na ułamek etatu, jakie pobiera pozwana. W tym zakresie zmieniły się zatem okoliczności dotyczące sytuacji osobistej i materialnej pozwanych, ale zmianę tę trudno postrzegać jako korzystną. Sąd Apelacyjny akcentuje, że pozwani nie określili we wniosku struktury miesięcznych wydatków. Skoro jednak ta część oświadczenia pozwanych budziła wątpliwości Sądu Apelacyjnego, to przed rozpoznaniem wniosku powinien był zastosować art. 102 ust. 2 i 3 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych.

W świetle powyższego nie sposób jest odeprzeć zarzutu pozwanych, że opłacenie skargi kasacyjnej kwotą 1.500 zł pozostawało w zakresie ich możliwości finansowych i spowodowałoby uszczerbek w ich koniecznym utrzymaniu. Tego rodzaju wątpliwość uzasadniała uchylenie zaskarżonego postanowienia (art. 398 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w zw. z art. 394³ § 3 k.p.c.).